

From: Griffie
Sent: maandag 11 mei 2020 08:18:59
To: Info
Cc:
Subject: Graag inboeken: Behandeling concept RES 1.0
Attachments: 20200508_Menukaart_RES_Participatiecoalitie.pdf; 20200508_Participatiecoalitie-50-eigendom-van-de-lokale-omgeving-oktober-2019.pdf; 20200508_Ondersteuningsbrief concept RES 1.0.pdf

Van: Alex Ouwehand [mailto:a.ouwehand@milieufederatie.nl]

Verzonden: vrijdag 8 mei 2020 17:17

Aan: Alex Ouwehand

CC: Jhaishri Hanoeman

Onderwerp: Behandeling concept RES 1.0

Geachte Griffie,

Bijgaand ontvangt u een brief met een tweetal bijlagen namens de Participatiecoalitie van de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland en Energie Samen. Wij verzoeken u deze brief door te geleiden naar het College van Burgemeester en Wethouders en de Gemeenteraad van uw gemeente. Dit met het verzoek om onze brief te betrekken bij de bespreking en besluitvorming van de concept RES 1.0 Rotterdam-Den Haag.

Mocht een en ander nog vragen oproepen dat sta ik graag klaar om die te beantwoorden.

Met vriendelijke groet,
Alex Ouwehand

Alex Ouwehand • Directeur
Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland
m 06-42194046 t 070-3040114
e a.ouwehand@milieufederatie.nl w. www.milieufederatie.nl
a Raamweg 1a, 2596HL, Den Haag

Denk aan het milieu! Is het noodzakelijk dat u dit e-mailbericht print?

De informatie verzonden in dit e-mail bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde is verboden. Indien u dit bericht ten onrechte ontvangt, wordt u verzocht de inhoud niet te gebruiken maar de afzender direct te informeren door het bericht te retourneren en het daarna te verwijderen. Openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van de in de e-mail ontvangen informatie aan derden is niet toegestaan.

NU GEEN WATER UIT DE SAHARA BIJ ELKE BOON

KIES VOOR PRODUCTEN UIT JE REGIO

DE KORTSTE WEG

Menukaart **Participatiecoalitie** Regionale Energie Strategieën

Basispakket

1. Samenbrengen

Regionale vertegenwoordiging en inbreng energie initiatieven

Organiseren van regionale vertegenwoordiging en ophalen visie van energie initiatieven ten behoeve van de RES.

Overzicht projectkansen lokaal eigendom

Verzamelen projectkansen van lokale energiecoöperaties en grondeigenaren.

Inbreng natuur- en landschapsorganisaties

Organiseren van inbreng van de lokale en provinciale natuur en landschapsorganisaties.

Gezamenlijke visie/aanbod

Sessies met zowel energie initiatieven als natuur- en landschapsorganisaties om te komen tot een gezamenlijke visie/aanbod.

2. Advies & ondersteuning

Kennis over participatie, waaronder invulling 50% lokaal eigendom

Advies – al tijdens de totstandkoming van de RES - over betrekken inwoners, proces- en financiële participatie en natuur en landschap.

Aanspreekpunt per regio

De regionale vertegenwoordigers van Energie Samen en de NMF vormen samen regionale teams met één aanspreekpunt voor het programma.

Landelijke helpdesk

De **participatiecoalitie** is voor gemeenten en regio's ook landelijk te bereiken voor vragen via info@departicipatiecoalitie.nl.

3. Kennisdeling

Masterclass en/of excursie voor raads- en statenleden

Organiseren van masterclasses, excursies naar voorbeeldprojecten en bijeenkomsten voor raads- en statenleden en voor andere doelgroepen.

Kennisproducten: handreikingen en stappenplannen

Ontwikkeling van verschillende handreikingen en hulpmiddelen, deze zijn te vinden op de websites van de participatiecoalitie.

Presentaties, webinars, bijeenkomsten

Presentaties over procesparticipatie, financiële participatie en lokaal eigendom.

Training 50% lokaal eigendom

Training hoe 50% lokaal eigendom en coöperatief ontwikkelen concreet in beleid kan worden vormgegeven.

Pluspakket

4. Participatieprocessen

Gezamenlijk vormgeven en uitvoeren participatieprocessen

Organisatie van bijeenkomsten of andere activiteiten om de lokale omgeving te betrekken bij planvorming van zon- en windparken (zorgvuldige processen).

5. Ondersteuning energie-initiatieven

Provinciale servicepunten startende initiatieven

Ondersteuning van energie-initiatieven bij het opstarten van hun projecten.

Professionalisering van energiecoöperaties

Ondersteuning van energiecoöperaties bij verdere professionalisering van hun organisatie, gekoppeld aan landelijk kennisprogramma.

6. Realisatie energieprojecten in lokaal eigendom

Realisatie 50% duurzame opwek in lokaal eigendom

Concrete ondersteuning bij coöperatieve projectontwikkeling.

Lagere inkomstraject

Realisatie van lokale projecten om ervoor te zorgen dat ook mensen met lagere inkomens financieel kunnen participeren.

Geachte College, geachte Raadsleden,

Wij verzoeken u deze brief te betrekken bij de behandeling van de concept RES 1.0 Rotterdam-Den Haag in uw College en Gemeenteraad. De maatschappelijke organisaties, Natuur en Milieufederaties en Energie Samen werken in de kader van De Participatiecoalitie met Hier Opgewekt, LSA, Buurkracht en het ministerie van BZK samen aan een maatschappelijke gedragen energietransitie. Vanuit deze samenwerking hebben de NMZH en Energie Samen een bijdrage geleverd binnen het bestuurlijk en ambtelijk netwerk en deelgenomen aan werkateliers voor specifieke onderdelen bij de totstandkoming van de concept RES 1.0. Wij kijken daarbij terug op een goede samenwerking en herkennen veel terug in de concept RES 1.0 van wat wij hebben ingebracht.

Tijdspad

Wij onderschrijven de noodzaak voor een versnelling van de energietransitie. De concept RES 1.0 is wat ons betreft een prima uitgangspunt voor de regionale dialoog en een goede basis om de denkrichtingen verder uit te werken en de participatie daarbij te organiseren. Bij de vertaling van zoekgebieden naar locaties en projecten worden ook de maatschappelijke en ruimtelijke consequenties en dilemma's meer zichtbaar. Het opstellen van alleen een concept RES neemt deze dilemma's nog niet weg. De gekozen aanpak om de draagkracht van de regio en het landschap als uitgangspunt voor het vaststellen van de opgave te nemen wordt door ons gedeeld.

Draagvlak

De vervolgaanpak is alleen succesvol als er breed maatschappelijke draagvlak wordt gecreëerd en participatie integraal onderdeel uitmaakt van de aanpak en actief wordt georganiseerd. Het waarom van de RES moet goed en met overtuigingskracht worden gebracht naar zowel de gemeenteraden, Provinciale Staten, maar ook aan inwoners, bedrijven en andere organisaties. Niet alleen om weerstand te voorkomen, maar ook om participatie, eigenaarschap en samenwerking in een vroeg stadium te kunnen realiseren. Het tempo van de energietransitie is daarbij ook sterk afhankelijk van het maatschappelijk draagvlak. We bepleiten daarom dat burgers en bedrijven in een vroeg stadium kunnen participeren. Het streven naar 50% lokaal eigendom zoals dat in het Nationaal Klimaatakkoord is vastgelegd is essentieel.

Participatie

Participatie is een belangrijk instrument om op basis van de regionale dialoog en uitwerking tot ruimtelijke inpassing en maatschappelijke betrokkenheid te komen. Maar het is ook een basis om de meerjarige samenwerking tussen regionale partijen verder te organiseren. Hierdoor komt de transitie pas echt van de grond. Het zijn immers de effecten van de acties van iedereen samen die de mate van succes bepalen voor de uitvoering van de RES, de overheid kan dit niet alleen. Als participatiecoalitie en direct betrokkenen maatschappelijke partners willen wij ook in de volgende fase van het RES-proces onze inzet en inbreng blijven leveren.

Hoe verder

Wij willen graag samen met alle partners binnen deze RES regio een proces creëren waarin de participatie van maatschappelijke groepen, bedrijven en bewoners is verankerd. Door zo aan de voorkant bij de verdere uitwerking en regionale dialoog communicatie en participatie meer centraal te stellen en de lokale en regionale belangen die spelen een duidelijke plek te geven in het

proces van afweging en keuzes maken, zal dit het RES-proces verder versterken en het uiteindelijke draagvlak voor de te nemen maatregelen vergroten.

Onlangs hebben wij een onderzoek uitgezet naar zowel de ambities voor energiebesparing en energieopwekking van coöperaties en burgerinitiatieven in de RES regio en de mate van interactie tussen energievooperaties, burgerinitiatieven en de gemeenten. De resultaten van dit onderzoek willen wij inbrengen bij de verdere uitwerking van de concept RES 1.0 en betrekken bij de door ons te organiseren Masterclasses 50% lokaal eigendom.

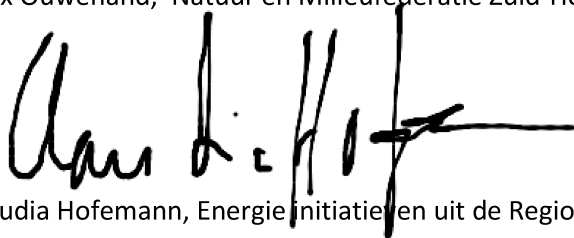
Een belangrijke opgave in de verdere uitwerking van de concept RES 1.0 is het zorgvuldig ontwikkelen en inpassen van grootschalige duurzame energieopwekking in natuur en landschap. Dit soort projecten creëren een aanzienlijke impact op de leefomgeving - en beleving - maar zijn net zo goed onmisbaar als het gaat om vaart te maken in de energietransitie en de klimaatdoelstellingen binnen bereik te houden. Binnen onze samenwerking beschikt de NMZH over gebiedskennis en kennis van flora en fauna die wij graag bij de verdere uitwerking van de concept RES 1.0 willen inbrengen.

Wij staan graag klaar om bij de verdere uitwerking van de concept RES 1.0 onze bijdrage te leveren.

Met vriendelijke groet,

Alex Ouwehand, Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland

Claudia Hofemann, Energie initiatieven uit de Regio Rotterdam - Den Haag (Energie Samen)

Bijlage: Menukaart en 50% lokaal eigendom participatiecoalitie

50% eigendom van de lokale omgeving

Wat betekent het en hoe kun je het bereiken?

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat voor grootschalige opwek van hernieuwbare elektriciteit op land gestreefd wordt naar 50% eigendom van de lokale omgeving. Wat moet je over deze doelstelling in ieder geval weten? Wat is 50% lokaal eigendom, wat is de omgeving en hoe bereik je dit?

De passage over 50% lokaal eigendom in het Klimaatakkoord

Om de projecten voor de bouw en exploitatie van hernieuwbaar op land in de energietransitie te laten slagen, gaan in gebieden met mogelijkheden en ambities voor hernieuwbare opwekking, partijen gelijkwaardig samenwerken in de ontwikkeling, bouw en exploitatie. Dit vertaalt zich in evenwichtige eigendomsverdeling in een gebied waarbij gestreefd wordt naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (bewoners en bedrijven). Investeren in een zon –en/of windproject is ondernemerschap. Dat vergt ook mee-investeren en risico lopen. Het streven voor de eigendomsverhouding is een algemeen streven voor 2030. Er is lokaal ruimte om hier vanwege lokale project-gerelateerde redenen van af te wijken. Hierbij wordt ook in acht genomen de bijzondere positie van de waterschappen, die zowel lokale ontwikkelaar zijn als decentrale overheid met een verduurzamingsopgave van hun eigen bedrijfsprocessen.

Waarom is 50% lokaal eigendom belangrijk?

- » 50% lokaal eigendom is een belangrijk middel om draagvlak voor de energietransitie te versterken, want hiermee blijven de baten van een project in de regio en profiteert de omgeving ervan.
- » Een ander voordeel van een lokale partij als (mede)ontwikkelaar is dat deze de omgeving en de mensen rondom het project kent, en andersom.
- » Met de lokale omgeving als mede-eigenaar en dus mede-ontwikkelaar, worden de beste voorwaarden geschept voor een gelijkwaardige, open en transparante samenwerking met andere partijen.

- » 50% lokaal eigendom is een einddoel van een open en transparant proces. Dit is belangrijk, omdat draagvlak valt of staat met het proces tijdens de ontwikkeling van een project en het vertrouwen dat de lokale omgeving heeft in dit proces.
- » Wanneer de omgeving eigenaar is van het resultaat, is ze ook eigenaar van de ontwikkeling ervan.

Wat is 50% lokaal eigendom?

- » De omgeving van nieuwe zon-of windprojecten moet de mogelijkheid krijgen om voor de helft eigenaar te worden van deze projecten.
- » 50% lokaal eigendom is opgenomen in het Klimaatakkoord als streven, niet als verplichting.
- » 50% lokaal eigendom in het Klimaatakkoord is specifiek bedoeld voor grootschalige wind- en/of zonneprojecten op land.
- » Het gaat om 50% lokaal eigendom op projectniveau, zoals voor een gebied dat voortkomt uit de Regionale Energiestrategie. Het gaat niet om een landelijk gemiddelde.
- » (Mede-)eigendom betekent ook zelf investeren en ondernemen. Daar hoort risico nemen bij.
- » (Mede-)eigendom betekent niet alleen financieel eigendom, maar ook (democratisch) zeggenschap over het project én over de besteding van de baten,
- » Een gemeente of provincie en het rijk kan vanuit beleidsdoelstellingen ook ondersteunen om dat risico te verminderen. Zoals met het Ontwikkelfonds voor coöperaties dat is opgezet door InvestNL, Groenfonds en Energie Samen.
- » Eigendom van de lokale omgeving is altijd een collectief eigendom. Collectief eigendom is bijvoorbeeld mogelijk in een coöperatie of een vereniging (of een samenwerking van coöperaties). Bewoners en bedrijven kunnen participeren, meebeslissen en mede-eigenaar worden via lidmaatschap bij de coöperatie of vereniging.

Wat is de omgeving?

- » Er is geen landelijke standaard voor wat de lokale omgeving van een project is. Welke bewoners, (agrarische) grondeigenaren en bedrijven onderdeel zijn van de lokale omgeving wordt lokaal en per project bepaald. Uiteindelijk beoordeelt het bevoegd gezag (gemeente of provincie) of het proces goed doorlopen is en of de omgeving in voldoende mate betrokken is.
- » Ook (agrarische) grondeigenaren zijn onderdeel van de lokale omgeving. Door een goede samenwerking tussen een bewonerscoöperatie en grondeigenaren kan zelfs 100% lokaal eigendom worden bereikt: wanneer de grondeigenaren niet alleen hun grond beschikbaar stellen voor de ontwikkeling, maar ook mee-ontwikkelen en mede-eigenaar worden van een wind- of zonnepark.
- » Per project moet gezocht worden naar een evenwichtige verhouding voor projecteigendom voor bewoners en (agrarische) grondeigenaren.

buurkracht.

de natuur en milieufederaties

- » Collectief lokaal eigendom biedt de beste voorwaarden voor het maximaal terugvloeien van de baten naar de lokale omgeving.

Dit staat er over omgevingsparticipatie in het Klimaatakkoord:

De initiatiefnemer doorloopt een proces om te komen tot een wenselijke en haalbare vormgeving van participatie. Het gaat hierbij om de participatiewaai; dit kan zijn procesparticipatie, financiële participatie, financiële obligaties, eigendoms participatie, een omgevingsfonds of een combinatie hiervan. Het bevoegd gezag controleert dat initiatiefnemers en omgeving hierover het gesprek aangaan. Voor de handreiking participatie, die wordt opgesteld in het kader van de Green Deal Participatie van de Omgeving bij Duurzame Energieprojecten, zullen voor bevoegde gezagen alle mogelijkheden aan instrumentering van participatie in kaart worden gebracht. Afspraken met de omgeving worden vastgelegd in een omgevingsovereenkomst. Op basis hiervan wordt er een projectplan gemaakt waarin wordt beschreven hoe binnen het project de participatie optimaal wordt ingericht.

Participatie

De RES is niet alleen een strategie, het is ook een manier van samenwerken en een proces om te komen tot gedragen plannen waarmee de nationale doelstelling gehaald wordt. Hiervoor dient een uitnodigend proces rond de RES te worden vormgegeven waarin de participatie van belangengroepen, bedrijven en bewoners is verankerd.

Door hen aan de voorkant te betrekken bij de vertaling van de nationale ambitie naar het regionaal niveau en de belangen die er spelen duidelijk en plek te geven in het proces van afweging en keuzes, zal dit het draagvlak vergroten.

Maar ook de uitvoering kan hiermee versnellen en energie-transitieplannen kunnen zorgvuldiger worden ingepast in ons landschap. Stakeholders en de vormgevers van de RES wisselen informatie uit in een vooraf opgezet proces. Meer naar de uitvoering toe worden ook de mogelijkheden en wensen betrokken over het mee-ontwikkelen en mede-eigenaar worden van duurzame energieprojecten zodat de inkomsten ook ten bate van de regio komen. In de Handreiking RES worden suggesties gedaan en richtsnoeren meegegeven voor een effectieve invulling en organisatie van RES-participatie, inclusief de wijze van betrokkenheid van de participatiecoalitie.

Zorgvuldig proces

Zorgvuldige processen zijn belangrijk voor draagvlak voor projecten in het algemeen en de energietransitie in het bijzonder. Het streven naar 50% lokaal eigendom is daar onderdeel van, maar ook onderstaande voorwaarden zijn van belang:

- » Zorgvuldige ontwikkeling, met kennis van lokale mensen en de lokale omgeving via procesparticipatie;
- » Zorgvuldige inpassing, met kennis van lokale mensen en de lokale omgeving via procesparticipatie;
- » Opbrengsten maximaal ten goede laten komen aan de lokale omgeving via opbrengstparticipatie.

buurkracht.

De Omgevingsovereenkomst in het Klimaatakkoord

De initiatiefnemer van een energieproject doorloopt een proces om te komen tot een wenselijke en haalbare vormgeving van participatie. Het bevoegd gezag controleert dat marktpartijen en de omgeving hierover het gesprek aangaan. Afspraken met de omgeving worden vastgelegd in een omgevingsovereenkomst. Op basis hiervan wordt een projectplan gemaakt waarin wordt beschreven hoe binnen het project participatie optimaal wordt ingericht.

Omgevingsovereenkomst

- » Afspraken met de omgeving over de vorm van participatie worden vastgelegd in een omgevingsovereenkomst.
- » Veel (lokale) initiatiefnemers die participatie van de omgeving zo goed mogelijk willen inzetten komen uit op de coöperatie als organisatievorm. Daarin zijn de voorwaarden 'iedereen kan mee doen', 'open en vrijwillig lidmaatschap' en 'democratisch zeggenschap' namelijk ook juridisch verankerd.
- » De omgeving kan in het participatieproces ook kiezen voor een andere vorm van meedoen. Denk aan het inzetten van opbrengsten via een omgevingsfonds of financiële participatie via obligaties. Een overzicht van de mogelijkheden staat in de participatiewaaijer die nog dit jaar door de NVDE wordt opgesteld.

Energiecoöperatie als ontwikkelaar

- » Wanneer een lokale energiecoöperatie initiatiefnemer/ontwikkelaar is van een project, dan kunnen bewoners van de lokale omgeving participeren en mede-eigenaar worden via de coöperatie. De mensen van de lokale omgeving die lid zijn van de coöperatie beslissen binnen de coöperatie gezamenlijk over het inzetten van de opbrengsten van de opgewekte elektriciteit van een wind- en/of zonnepark.
- » Let op: ook een coöperatie als initiatiefnemer/ontwikkelaar stelt met de omgeving een participatieplan op waarin keuzes worden gemaakt over procesparticipatie en financiële participatie. Een coöperatie die voor 50% of meer eigenaar wordt van een project, kan dus ook leden laten deelnemen door middel van obligaties.
- » Een omgevingsfonds, gesocialiseerde grondvergoedingen, tegemoetkoming voor omwonenden en coöperatief mede-eigendom kunnen in de omgevingsovereenkomst naast elkaar worden ingezet. Het is dus niet of-of.

--

Dit is een uitgave van de Participatiecoalitie:

buurkracht.

 de natuur en milieufederaties